

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Inleiding

Slotboom, A.-M.; Hoeve, M.; Ezinga, M.; van der Helm, P.

Publication date

2012

Document Version

Final published version

Published in

Criminele meisjes en vrouwen: achtergronden en aanpak

License

Other

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Slotboom, A.-M., Hoeve, M., Ezinga, M., & van der Helm, P. (2012). Inleiding. In A.-M. Slotboom, M. Hoeve, M. Ezinga, & P. van der Helm (Eds.), *Criminele meisjes en vrouwen: achtergronden en aanpak* (pp. 1-8). (Boom studieboeken criminologie & veiligheid). Boom Lemma.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

1 Inleiding

Anne-Marie Slotboom, Machteld Hoeve, Menno Ezinga en Peer van der Helm

Elk jaar worden ruim 30.000 meisjes en vrouwen aangehouden door de politie op verdenking van een misdrijf. Ondanks het feit dat dit beduidend minder is dan de ruim 170.000 jongens en mannen die per jaar verdacht worden, is het aantal verdachte meisjes en vrouwen de afgelopen jaren gestegen (hoofdstuk 2 dit boek; Kalidien et al., 2010). Maar wat weten we eigenlijk over criminele meisjes en vrouwen? Onderzoek en beleid op het gebied van criminaliteit is jarenlang een ‘mannenzaak’ geweest. Er was veel aandacht voor theorieontwikkeling en beleidsinterventies om criminaliteit onder jongens en mannen te begrijpen, te verklaren en te voorkomen; aandacht voor meisjes en vrouwen was er nauwelijks.

De afgelopen jaren is echter een toenemende belangstelling te constateren voor criminele meisjes en vrouwen door zowel professionals, beleid als wetenschap. Professionals die werden geconfronteerd met de problematiek van criminele meisjes, vroegen zich af of meisjes wel adequaat behandeld worden met de beschikbare interventies, voornamelijk ontwikkeld op basis van kennis over jongens. Met name binnen de gesloten jeugdzorg is er de laatste jaren meer aandacht voor deze doelgroep. Dit blijkt uit de ontwikkeling van seksespecifieke interventies die onder andere gericht zijn op traumaverwerking en seksualiteit.

Als het gaat om beleid heeft justitie de laatste paar jaar meer aandacht gekregen voor criminele meisjes. Er is een screeningsinstrument ontwikkeld (het LIJ, Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtsketen) (Timmersmans & Witvliet, 2011) waarin aandacht is voor risicofactoren van meisjes. Daarnaast heeft het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) in opdracht van het ministerie van Veiligheid en Justitie een groot onderzoek laten uitvoeren naar de aanpak van delinquente meisjes (Slotboom et al., 2011). Ook heeft men bij de groep volwassen justitiabelen maar mondjesmaat aandacht voor vrouwen. Zo loopt er in de vrouwengevangnissen een interventieprogramma voor gedetineerde moeders, waarin zij getraind worden in opvoedingsvaardigheden (Menting et al., 2011) en is een specifieke aanvullende handleiding voor vrouwen ontwikkeld bij

een bestaand risicotaxatie-instrument voor het inschatten van gewelddadig gedrag (De Vogel et al., 2011).

In Nederland lijkt ook de wetenschap steeds meer belangstelling te hebben voor meisjes en vrouwen en buigen criminologen, psychologen, sociologen en juristen zich inmiddels over vraagstukken die betrekking hebben op criminele meisjes en vrouwen. Zijn de bestaande (sociaalwetenschappelijke) theorieën wel geschikt om criminaliteit van meisjes en vrouwen te verklaren; wat zijn de voorlopers van crimineel gedrag bij meisjes en vrouwen; moeten interventies mogelijk anders zijn; is er ongelijkheid in de behandeling van mannen en vrouwen door het justitiële apparaat? Deze en andere vragen hebben geleid tot het initiatief om bestaande kennis over meisjes en vrouwencriminaliteit te bundelen en te ontsluiten voor professionals, beleidsmakers, wetenschappers en andere belangstellenden. Dit boek is dan ook het resultaat van de inspanningen die verschillende onderzoekers, zowel werkzaam in het veld als aan wetenschappelijke instellingen, geleverd hebben om hun kennis op verschillende terreinen over criminele meisjes en vrouwen toegankelijk te maken voor een groter publiek.

Dit boek is opgebouwd uit vier grote delen: 1) aard, omvang en ontwikkeling van criminaliteit onder meisjes en vrouwen, 2) verklaringen voor criminaliteit, 3) specifieke dadergroepen en 4) justitiële interventies voor meisjes en vrouwen. In het boek wordt niet alleen buitenlandse literatuur besproken maar ook juist Nederlands empirisch onderzoek op dit terrein, zodat inzichtelijk wordt wat de stand van zaken is op het gebied van meisjes- en vrouwencriminaliteit in Nederland. Daar waar mogelijk wordt ook aangegeven wat klinische implicaties zijn van de bevindingen. Definities van criminaliteit, antisociaal en delinquent gedrag worden zo nodig in de afzonderlijke hoofdstukken gegeven. Afhankelijk van het perspectief en de besproken literatuur die de auteurs gekozen hebben, kunnen sommige hoofdstukken andere definities hanteren en kunnen bevindingen elkaar soms tegenspreken. Dit roept mogelijk vragen op maar geeft tegelijkertijd de stand van zaken op dit onderzoeksgebied weer. Er is veel ontwikkeling en beweging en toenemend inzicht, maar op een aantal terreinen moet vervolgonderzoek uitwijzen welke bevindingen blijven staan en welke niet of nauwelijks ondersteund worden.

Als eerste geven Wong, Blom en Van der Laan in hoofdstuk 2 een overzicht van de criminaliteitscijfers. Wat weten we nu eigenlijk over de aard en omvang van criminaliteit bij meisjes en vrouwen op basis van geregistreerde criminaliteit en zelfrapportage? Wat zijn de verschillen tussen deze databronnen en hoe moeten we de cijfers duiden? De auteurs laten in dit hoofdstuk zien hoe het staat met de vermeende inhaalslag van meisjes en vrouwen en constateren onder andere dat er grote verschillen bestaan tussen zelfgerapporteerde en officieel geregistreerde criminaliteit. Ook gaan ze verder in op verschillen tussen autochtone en allochtone meisjes en vrouwen, tussen meisjes/vrouwen en jongens/mannen en geven ze mogelijke verklaringen voor al deze verschillen.

In hoofdstuk 3 laten Van Os en Blokland zien wat we weten over de belangrijkste patronen in criminele carrières en levensloop van vrouwen. Algemeen geaccepteerde conclusies over criminele carrières van mannen blijken niet altijd van toepassing op de criminele loopbanen van vrouwen. Van Os en Blokland laten op basis van een groot Nederlands onderzoek zien dat de criminele carrières van vrouwen verlopen volgens verschillende paden en dat veel carrières vooral bestaan uit vermogenscriminaliteit. Ook blijkt crimineel gedrag van vrouwen, net als dat van mannen, samen te hangen met verschillende levensdomeinen zoals werk, relaties en kinderen. Echter, de samenhang tussen criminaliteit en trouwen en kinderen krijgen is voor vrouwen veel minder duidelijk en mogelijk anders dan voor mannen. Dit hoofdstuk is een eerste aanzet tot verder onderzoek naar criminele carrières van vrouwen.

In het tweede gedeelte van het boek, in de hoofdstukken 4 tot en met 9, wordt ingegaan op verklaringen van crimineel gedrag van meisjes en vrouwen en wordt inzicht gegeven in verschillende risicodomeinen die samenhangen met crimineel gedrag van meisjes. De nadruk in dit deel ligt meer op de periode tot aan de jongvolwassenheid, met name omdat we in kaart willen brengen wat de voorlopers van crimineel gedrag van meisjes en vrouwen zijn.

Hoeve, Vogelvang, Wong en Kruithof geven in hoofdstuk 4 een overzicht van uiteenlopende theorieën die de afgelopen perioden de revue zijn gepasseerd om criminaliteit van vrouwen te verklaren. Er is een verschuiving te zien van biologische verklaringen voor crimineel gedrag van vrouwen in de tijd van Lombroso (1895) naar complexere theorieën waarin zowel *nature* als *nurture* een rol spelen. Veel van deze theorieën zijn echter gebaseerd op criminaliteit onder mannen, maar proberen wel het criminele gedrag van meisjes en vrouwen te verklaren, evenals het verschil in criminaliteit tussen mannen en vrouwen. Een enkele theorie is specifiek ontwikkeld voor meisjes en vrouwen, maar dat is eerder uitzondering dan regel. Dit hoofdstuk plaatst ontwikkelingen op het gebied van theorievorming ook in een historisch perspectief en geeft hiaten aan in de theorievorming tot nu toe. Hoofdstuk 5 van De Kogel gaat in het bijzonder in op de biopsychologische factoren die samenhangen met antisociaal gedrag van meisjes en vrouwen. Kennis op dit terrein is nog vrij schaars en De Kogel bundelt op een gedetailleerde wijze de stand van zaken op dit moment. Met name factoren op het gebied van ongevoldheid voor stress en emoties worden besproken, zoals het functioneren van het autonome zenuwstelsel en bijbehorende theoretische verklaringen, evenals factoren op het gebied van zelfregulatie, die samenhangen met het functioneren van de prefrontale cortex.

Kroneman, Hoeve en Van der Laan gaan in hoofdstuk 6 in op gezinsfactoren bij delinquente meisjes. Zij gaan in het bijzonder in op proximale gezinsfactoren in de ontwikkeling van delinquent gedrag bij meisjes, met name het opvoedgedrag van de ouders en de ouder-kindrelatie. Zij trekken een vergelijking tussen jongens en meisjes op deze domeinen en concluderen dat zowel ouder-kindrelaties als

opvoedgedrag samenhangen met delinquent gedrag van beide seksen. Echter, het verschil ligt vooral in de verdere nuancering. Zo lijken ambivalente gehechtheid (stress bij gescheiden worden van de ouder en moeilijk te troosten bij terugkeer van de ouder) en toename in ouder-kindconflict, vooral tussen moeder en dochter, een rol te spelen bij meisjes. Ook een weinig responsieve, steunende moeder is gerelateerd aan delinquent gedrag van meisjes. De auteurs beargumenteren vervolgens dat vanwege mogelijk andere mechanismen bij meisjes, zoals verhoogde sensitiviteit voor afwijzing en vroege biologische rijping, aandacht voor de ontwikkeling van een seksespecifieke theorie nodig is. Tot slot geven zij enkele klinische implicaties van hun bevindingen.

In hoofdstuk 7 staan leeftijdgenoten centraal, leeftijdgenoten spelen juist in het leven van adolescenten een cruciale rol. Weerman en Hoeve geven een overzicht van de literatuur over leeftijdgenoten, en de relatie tussen delinquent gedrag van vrienden en eigen delinquent gedrag, één van de meest gerapporteerde maar ook bediscussieerde relaties. Vrienden hebben voor jongens en meisjes vaak een verschillende betekenis en ook relaties worden vaak verschillende vormgegeven. Zij moeten echter op basis van de beschikbare, merendeels buitenlandse literatuur concluderen dat meisjes meer op jongens lijken in de mate waarin ze beïnvloed worden door leeftijdgenoten dan dat ze verschillen. Een aantal interessante bevindingen zowel uit Amerikaans als Nederlands onderzoek suggereert wel dat omgang met mannelijke leeftijdgenoten een stimulerend effect heeft op het eigen delinquente gedrag van meisjes. Ook blijken meisjes vaker lid van een gang of jeugd-groep dan voorheen werd aangenomen. Echter, op het terrein van leeftijdgenoten is met name in Nederland nog weinig onderzoek gedaan. Er is weinig bekend over liefdesrelaties en seksecomposities van sociale netwerken en de mogelijk verschillende processen die een rol spelen bij de invloed van leeftijdgenoten op jongens en meisjes. Enkele suggesties voor beleid en praktijk worden gegeven.

Hendriks gaat in hoofdstuk 8 in op de rol van psychische factoren bij delinquentie van meisjes. Verschillende categorieën worden besproken, zoals de rol van stress en tegenslag, ADHD, intellectuele beperkingen, vroege puberteit en psychische stoornissen. Hendriks bespreekt verschillende groepen delinquente meisjes en de rol van psychologische factoren en concludeert dat een groot deel van de met justitie in aanraking komende meisjes gekenmerkt wordt door een veelheid aan intrapsychische problematiek. Echter, er is veel aandacht voor de meest zware groep opgesloten meisjes en de vraag is in hoeverre de bevindingen voor deze groep gegeneraliseerd kunnen worden naar de hele populatie delinquente meisjes. Ook is onduidelijk in hoeverre psychische stoornissen samenhangen met recidive van meisjes. Volgens Hendriks is dus voorzichtigheid geboden bij het trekken van conclusies op dit terrein.

Het derde deel van het boek gaat over bijzondere groepen meisjes en vrouwen. Groepen waar we nog weinig over weten, maar die wel regelmatig aandacht krijgen in de media vanwege hun achtergrond en criminele gedrag. Mogelijk dat toe-

nemend inzicht in deze groepen ook kan bijdragen aan de (ontwikkeling van) interventies gericht op deze groepen.

Als eerste wordt in hoofdstuk 9 ingezoomd op Antilliaanse meisjes en vrouwen. Tot op heden is er nog heel weinig bekend over omvang, achtergronden en verklaringen van crimineel gedrag onder verschillende etnische groepen meisjes en vrouwen. Van San en De Boom zijn de eersten die in het bijzonder ingaan op Antilliaanse meisjes en vrouwen in de criminaliteit. Deze groep meisjes en vrouwen blijkt vaker in de politiestatistieken voor te komen dan andere etnische groepen zoals Marokkaanse, Surinaamse en Turkse meisjes en vrouwen. Verklaringen worden gezocht in macro-economische en sociologische factoren als sociaaleconomische achterstandsposities, gelegenheid tot drugsmokkel, minder sociale controle en intergenerationele overdracht van criminaliteit.

In hoofdstuk 10 wordt ingegaan op gewelddadig gedrag van meisjes. Er is veel geschreven over stijgende criminaliteitscijfers gerelateerd aan agressie en geweld bij meisjes. Slotboom, Ezinga en Blom laten zien dat het beeld over toenemend geweld genuanceerd dient te worden, maar dat het desalniettemin van belang is oorzaken van dit gedrag te achterhalen omdat zowel daders als slachtoffers vaak met langetermijneffecten geconfronteerd worden. De focus ligt in dit hoofdstuk vooral op de relatie tussen slachtofferschap van misbruik en geweldscriminaliteit van meisjes.

Vervolgens gaan Aarten en Van der Laan in hoofdstuk 11 dieper in op moord- en doodslag door jonge vrouwen. Zij constateren een gebrek aan kennis over deze doelgroep terwijl het om zeer ernstige delicten gaat, die vaak een grote impact hebben op de samenleving. Hun eigen empirische onderzoek geeft een uniek beeld van delictkenmerken, risicofactoren en strafrechtelijke afdoeningen van jonge vrouwen die tussen 1992 en 2006 betrokken waren bij moord- en doodslag. Wijkman en Bijleveld richten zich in hoofdstuk 12 op vrouwen als daders van zedendelicten. Naast internationale kennis over prevalentie en kenmerken van vrouwelijke zedendaders beschrijven zij wat in Nederland bekend is over deze groep. Ook hier wordt een Nederlandse dadergroep beschreven waar tot voor kort nauwelijks iets over bekend was. De auteurs laten zien dat de prevalentie overeenkomstig internationaal onderzoek laag is, maar dat de problematiek bij deze groep zeer groot is. Velen komen uit verstoorde gezinnen, er is sprake van slachtofferschap van (seksueel) misbruik en er zijn ernstige psychologische en psychiatrische problemen. De vraag rijst vervolgens in hoeverre dit beeld specifiek is voor vrouwelijke zedendelinquenten of in het algemeen bij vrouwelijke daders van meer ernstige geweldsdelicten gevonden wordt. Kennis over deze groep is niet alleen theoretisch van belang maar ook uit het oogpunt van preventie en behandeling van vrouwelijke daders.

Tot slot wordt in hoofdstuk 13 door Siegel en Van der San de onderbelichte rol van vrouwen binnen de georganiseerde misdaad voor het voetlicht gebracht. Zij laten zien hoe de rol van vrouwen in de georganiseerde misdaad in Nederland de afgelopen jaren is veranderd en welke posities, activiteiten en taken vrouwen in

criminele netwerken hebben. Zij bespreken eigen empirisch onderzoek naar de rol van Curaçaose vrouwen binnen de drugseconomie en de positie van Nigeriaanse vrouwen in mensenhandelnetwerken in Nederland en gaan vooral in op economische en gelegenheidsverklaringen. Zij concluderen ten slotte dat juist de diversiteit aan rollen die vrouwen spelen binnen de georganiseerde misdaad nader onderzoek verdient.

In het laatste deel van het boek wordt ingegaan op kennis die we hebben over meisjes en vrouwen die in aanraking komen met politie en justitie en vervolgens een sanctie dan wel behandeling opgelegd krijgen.

Als eerste laten Van der Put, Deković, Hoeve, Stams en Van der Laan in hoofdstuk 14 zien wat er bekend is over risicotaxatie bij meisjes. Zij laten zien of risicotaxatie bij meisjes wel op dezelfde manier kan plaatsvinden als bij jongens. Dit doen zij door de risicofactoren voor delinquentie en in het bijzonder voor recidive bij meisjes in kaart te brengen. Zij hebben een meisjesspecifiek risicotaxatiemodel ontwikkeld en daaruit blijkt dat meisjes geen homogene groep vormen maar onder te verdelen zijn in verschillende risicogroepen. Bovendien blijken meisjes-specifieke voorspellers voor recidive vooral in het gezinsdomein te liggen.

Vervolgens gaan Asscher, Deković en Eichelsheim in op behandeling van delinquente meisjes. Met de *What Works*-principes als uitgangspunt bespreken zij wat er bekend is over sekseverschillen in effectiviteit van interventies. Met name enkele Amerikaanse programma's komen aan bod, waarbij de auteurs benadrukken dat het moeilijk te zeggen is of de resultaten van deze programma's wel te vertalen zijn naar de Nederlandse situatie. In ons land is echter weinig bekend over effectiviteit van behandelingen voor delinquente meisjes. De meeste initiatieven worden op dit moment ontwikkeld binnen de jeugdzorg. De auteurs concluderen dat er een aanzienlijke leemte bestaat als het gaat om de behandeling van delinquente meisjes en zij pleiten dan ook voor het uitzetten van onderzoeklijnen op dit terrein in Nederland.

Van der Helm, Tazelaar, Van Dijk en Klapwijk laten in hoofdstuk 16 zien wat de ervaringen zijn van meisjes die behandeld worden in een justitiële jeugdinrichting. Meisjes die in jeugdinrichtingen terechtkomen, blijken vaak een lange behandelgeschiedenis te hebben waardoor een gebrek aan behandelmotivatie geconstateerd wordt. Het klimaat in een inrichting kan van invloed zijn op deze behandelmotivatie. Bovendien worden vooral ook de eigen identiteit en (seksuele) omgang met het andere geslacht beïnvloed door het leefklimaat. Het blijkt dan ook dat een pedagogisch groepsklimaat, onder andere bestaand uit een veilig klimaat en respect voor elkaar, zorgt voor een betere behandelmotivatie bij de meisjes. Een goede behandelmotivatie lijkt tot slot ook belangrijk om deze meisjes voor te bereiden op een terugkeer in de samenleving.

Waren de voorgaande hoofdstukken vooral gericht op adolescente meisjes, in de volgende drie hoofdstukken ligt de nadruk vooral op volwassen vrouwen. Lammers

en De Vogel geven in hoofdstuk 17 een overzicht van een bijzondere groep vrouwen, namelijk vrouwen in de tbs. Dit is een kleine minderheid van de tbs-populatie, met deels andere problematiek dan mannen. Deze vrouwen laten vaak minder zichtbaar en subtieler geweld zien, dit veroorzaakt volgens de auteurs ook minder zichtbare, maar daarom niet bepaald verwaarloosbare schade aan hun omgeving. Een minder zichtbare vorm van schade is bijvoorbeeld de invloed van geweld op de volgende generaties. Ook blijken de tbs-klinieken vooral gericht op antisociale persoonlijkheidsproblematiek, die vaker voorkomt bij mannen, en minder gericht op borderlineproblematiek, die vaker voorkomt bij vrouwen. Bovendien blijken bestaande instrumenten slecht in staat het risico op recidive bij deze vrouwen in te schatten. De auteurs adviseren dan ook, gezien de lage officiële recidivecijfers bij vrouwen, zelfgerapporteerd delictgedrag te nemen als maat voor recidive.

In hoofdstuk 18 staan vrouwelijke reclasseringscliënten centraal. Bosker, Rijnen en Wiekeraad laten aan de hand van aantallen en kenmerken zien of er al dan niet specifiek reclasseringsbeleid nodig is voor vrouwen. Vrouwelijke reclasseringscliënten blijken vaker dan mannen problemen te hebben op het gebied van relaties met gezin en partner en emotioneel welzijn. Problemen met werk en opleiding en problemen met gedrag (bijv. impulsief gedrag) en vaardigheden blijken bij zowel vrouwen als mannen vaak voor te komen. Bosker et al. concluderen dat interventies gericht op deze problemen in het pakket van de reclasseringsorganisaties zitten, maar dat toch slechts een relatief laag percentage vrouwen doorgeleid wordt naar de geestelijke gezondheidszorg. Bovendien blijkt de manier waarop interventies en programma's worden aangeboden niet altijd goed aan te sluiten bij de behoeften van vrouwen. Meer aandacht voor de manier waarop interventies aangeboden worden zou de effectiviteit van het reclasseringsaanbod voor vrouwen kunnen vergroten.

Tot slot gaan Ezinga en Slotboom in hoofdstuk 19 niet alleen in op de invloed van detentie op moeders, maar ook op het welbevinden van de kinderen van deze moeders. Moeders die gedetineerd raken, blijken vaker dan vrouwen zonder kinderen zich depressief te voelen, vooral als het contact met hun kind minder frequent is en de relatie met hun kind tijdens het bezoek afstandelijk is. Kinderen laten een verscheidenheid aan psychische problemen zien en laten zien dat ze verdriet hebben over de detentie. Jonge kinderen zijn vooral verdrietig over de fysieke scheiding. Bij oudere kinderen is er naast verdriet vaak ook woede naar de moeder toe over haar gedrag en de ontstane situatie. Opvallend is verder dat kinderen vaak grote veerkracht laten zien, en dat met name de oudere kinderen hun eigen plannen trekken voor de toekomst. Desondanks veroorzaakt de detentie veel problematiek, zowel in de gezinssituatie als bij de kinderen zelf. Gezien de ernst van de problematiek en het beperkte onderzoek naar de effecten van detentie op zowel moeders als kinderen is verdere aandacht en onderzoek volgens de auteurs gewenst.

Het laatste hoofdstuk is een bijzonder hoofdstuk, niet alleen omdat het de laatste bijdrage was van Prof. Josine Junger-Tas, vlak voor haar overlijden, maar omdat

het empirische gegevens over crimineel gedrag van jongens en meisjes bundelt uit meerdere Europese landen. Het meeste onderzoek dat de revue gepasseerd is, is afkomstig uit de Verenigde Staten, Canada en Groot-Brittannië. Echter, er is weinig literatuur beschikbaar uit de landen om ons heen. Juist de ISRD-studie van Junger-Tas en anderen geeft een inkijkje in gegevens uit verschillende Europese landen en mogelijke verklaringen voor meisjescriminaliteit die getoetst worden aan de hand van data uit verschillende delen van Europa.

Het voorliggende boek levert een bijdrage aan kennis over oorzaken en aanpak van criminaliteit bij meisjes en vrouwen. We hopen dat de lezers geïnspireerd raken om deze kennis te gebruiken in de verdere ontwikkeling van programma's, interventies en onderzoeklijnen op dit terrein.

Literatuur

- Kalidien, S.N. & Heer-de Lange, N.E. de (2010). *Criminaliteit en Rechtshandhaving 2010: ontwikkelingen en samenhangen*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers
- Menting, A.T.A., Orobio de Castro, B. & Matthys, W. (2011). *Parent management training reduces disruptive problem behavior in children of formerly incarcerated mothers*. Poster presented at the SRCD biennial meeting. Montreal, Canada (March 31 – April 2 2011).
- Slotboom, A., Wong, T.M.L., Swier, C. & Broek, T.C. van der (2011). *Delinquente meisjes: Achtergronden, risicofactoren en interventies*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Timmersmans, M. & Witvliet, M. (2011). *Screenen en signaleren in de jeugdstrafrechtketen: Een onderzoek naar de validiteit van psychisch disfunctioneren en de betrouwbaarheid van het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (LIJ)*. Amsterdam: Regioplan.
- Vogel, V. de, Vries Robbé, M. De, Kalmthout, W. van & Place, C. (2011). *Female Additional Manual (FAM). Een aanvulling op de HCR-20 voor het inschatten van gewelddadig gedrag bij vrouwen*. Utrecht: Forum Educatief.